

POSTANOWIENIE

11 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 11 czerwca 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej H. C. i G. C.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Słupsku

z 18 kwietnia 2019 r., IV Ca 74/19,

w sprawie z wniosku Agencji [...] w W.

z udziałem H. C. i G. C.

o wpis hipoteki przymusowej w dziale IV księgi wieczystej [...],

1. oddała skargę kasacyjną

**2. zasądza od H. C. i G. C. na rzecz Agencji [...] w W. kwotę
240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego, wraz z odsetkami ustawowymi w
przypadku opóźnienia, rozpoczynającego bieg po upływie
tygodnia od dnia doręczenia postanowienia w przedmiocie
kosztów postępowania kasacyjnego.**

Dariusz Zawistowski

Agnieszka Piotrowska

Władysław Pawlak

[SOP]

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Agencja [...] w W. wniósł o wpisanie w dziale IV księgi wieczystej nr [...] hipoteki przymusowej w kwocie 153 887,38 zł na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego z dnia 6 października 2014 r., wystawionego przeciwko H. C. i G. C.. W dniu 25 września 2018 r. referendarz sądowy W Sądzie Rejonowym w Słupsku dokonał wpisu w księdze wieczystej zgodnie ze złożonym wnioskiem.

Po rozpoznaniu skargi na wpis uczestników postępowania Sąd Rejonowy w Słupsku postanowieniem z dnia 20 grudnia 2018 r. utrzymał w mocy zaskarżony wpis. Stwierdził, że podstawą wpisu hipoteki przymusowej w księdze wieczystej był tytuł wykonawczy nr [...] z dnia 6 października 2014 r., który spełniał wymogi określone w art. 27 i 27c ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r. poz. 1314 ze zm., dalej u.o.p.e.a.). Tytuł wykonawczy został wystawiony przeciwko dłużnikowi H. C. oraz jego małżonce G. C.. Sąd Rejonowy uznał, że niezasadne było zatem odwoływanie się przez skarżących do sprawy, w której wnioskodawca domagał się wpisania hipoteki przymusowej na przysługującym uczestnikom postępowania prawie własności nieruchomości nie na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko zobowiązanemu i jego małżonkowi, lecz na podstawie decyzji z dnia 22 lutego 2011 r. o ustaleniu kwoty nienależnie pobranych płatności z tytułu wspierania działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Decyzja z dnia 22 lutego 2011 r., z uwagi na jej treść, nie mogła być podstawą wpisu w księdze wieczystej hipoteki przymusowej na nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka.

W ocenie Sądu Rejonowego niezasadny był również zarzut nieważności decyzji z dnia 22 lutego 2011 r., który nie mógł być badany w postępowaniu wieczystoksięgowym ze względu na ograniczoną kognicję sądu, który rozpoznając wniosek o wpis jest uprawniony tylko do zbadania treści wniosku, załączonych do niego dokumentów oraz treści księgi wieczystej, a prawidłowość prowadzonego postępowania administracyjnego i egzekucji administracyjnej pozostaje poza kognicją sądu wieczystoksięgowego. Niezasadne były również zarzuty skarżących dotyczące wadliwego umocowania pełnomocnika wierzyciela oraz błędnego wyliczenia kwoty hipoteki. Zgodnie z art. 110¹ ustawy o księgach wieczystych

i hipotece wierzyciel może żądać wpisu hipoteki przymusowej na sumę nie wyższą niż wynikająca z treści dokumentu stanowiącego podstawę jej wpisu do księgi wieczystej. Jeżeli z dokumentu tego nie wynika wysokość sumy hipoteki, suma hipoteki nie może przewyższać więcej niż o połowę zabezpieczonej wierzytelności wraz z roszczeniami o świadczenia uboczne określonymi w dokumencie stanowiącym podstawę wpisu hipoteki na dzień złożenia wniosku o wpis hipoteki. W rozpoznawanej sprawie hipoteka przymusowa obejmowała należność główną w kwocie 59 174,59 zł, odsetki wyliczone na dzień 17 maja 2018 r. w kwocie 43 408,20 zł oraz koszty upomnienia 8,80 zł - powiększone o 50%.

Postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Słupsku oddalił apelację uczestników postępowania od postanowienia Sądu pierwszej instancji. W jego ocenie apelacja uczestników była powtórzeniem ich stanowiska prezentowanego w skardze na orzeczenie referendarza sądowego, ocenionego prawidłowo przez Sąd Rejonowy. Stanowiła nieuzasadnioną polemikę ze słusznym stanowiskiem Sądu pierwszej instancji. Sąd Okręgowy podkreślił, że do istoty postępowania w sprawie o wpis do księgi wieczystej należy wyjaśnienie, czy określona osoba może w świetle przedstawionych dokumentów wywieść swoje prawo podlegające wpisowi z prawa podmiotu wpisanego wcześniej do księgi wieczystej. Apelujący zarzucili, że Sąd pierwszej instancji nie badał wniosku Agencji [...] z dnia 17 maja 2018 r. pod względem merytorycznym, a badanie pod względem formalnym ograniczył do stwierdzenia, że wniosek i załączone dokumenty są podstawą wpisu. Wbrew jednak przekonaniu uczestników postępowania działanie Sądu I instancji było prawidłowe. Ze względu na charakter postępowania wieczystoksięgowego rzeczą Sądu w tym postępowaniu nie było badanie wniosku o wpis „pod względem merytorycznym”. Postępowanie wieczystoksięgowe nie służy do merytorycznej oceny prawidłowości wydania dokumentów przedstawionych jako podstawa wniosku o wpis. Bezzasadna była także argumentacja apelujących odwołująca się do wcześniej prowadzonego postępowania o wpis w księdze wieczystej i jego wyniku. Apelujący niezasadnie powoływali się w tym zakresie na instytucję powagi rzeczy osądzonej.

Nieuzasadnione były także twierdzenia apelujących, że żądanie przez wnioskodawcę wpisu hipoteki przymusowej spowoduje, iż nieruchomość zostanie

obciążona hipotekami znacznie przewyższającymi wartość obciążonej nieruchomości. Nie miały znaczenia dla toku postępowania wieczystoksięgowego argumenty skarżących dotyczące pierwszeństwa zaspokojenia się wnioskodawcy przed innymi wierzycielami. Tego rodzaju argumentacja mogłaby podlegać ocenie w postępowaniu egzekucyjnym. W ocenie Sądu drugiej instancji także wysokość sumy hipoteki została wyliczona w sposób prawidłowy, co wyjaśnił Sąd Rejonowy. Brak było także podstaw do uwzględnienia zarzutów nieważności postępowania.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżyli skargą kasacyjną uczestnicy postępowania. Zarzucili naruszenie art. 626⁸ § 1, 2, 3 i 5 k.p.c. w związku z art. 35 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.) i w związku z art. 109 ust. 1 ustawy dnia 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece. Skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Słupsku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 109 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, może na podstawie tego tytułu uzyskać hipotekę na wszystkich nieruchomościach dłużnika. Sąd Rejonowy stwierdził zasadnie, że podstawą wpisu hipoteki przymusowej są także administracyjne tytuły wykonawcze. Muszą one spełniać wymogi określone w art. 27 u.o.p.e.a. oraz zostać zaopatrzone w klauzulę wykonalności przez właściwy organ.

Wnioskodawca złożył wraz z wnioskiem o wpis hipoteki tytuł wykonawczy nr [...] z dnia 6 października 2014 r., wystawiony na podstawie decyzji Prezesa Agencji [...] z dnia 22 lutego 2011 r. przeciwko małżonkom H. H. i G. H. , który w ocenie Sądu Rejonowego spełniał wymogi określone w art. 27 i art. 27 c u.o.p.e.a. i mógł stanowić podstawę dokonanego wpisu. W skardze kasacyjnej skarżący nie kwestionował uprawnień Agencji [...] do wystawienia administracyjnego tytułu wykonawczego z dnia 6 października 2014 r. Wadliwość dokonanego wpisu upatrywał w sprzeczności pomiędzy oznaczeniem wierzyciela w

tytule wykonawczym i oznaczeniem wierzyciela hipotecznego wpisanego do księgi wieczystej.

W tytule wykonawczym jako wierzyciela oznaczono Prezesa [...] Na podstawie tego tytułu jako wierzyciel hipoteczny została zaś wpisana do księgi wieczystej Agencja [...]. Nie jest to jednak wystarczające do stwierdzenia niezgodności pomiędzy treścią tytułu wykonawczego a dokonanym wpisem hipoteki.

Administracyjne tytuły wykonawcze służą zasadniczo prowadzeniu egzekucji administracyjnej. Status wierzyciela w tym postępowaniu mają odpowiednie organy administracyjne, właściwe do wydania decyzji administracyjnych ustalających istnienie określonych zobowiązań publicznoprawnych np. Naczelnik Urzędu Skarbowego w odniesieniu do zobowiązań podatkowych. Dotyczy to odpowiednio także Prezesa [...] w odniesieniu do zakresu właściwości działania tego podmiotu. W przypadku, gdy w oparciu o administracyjny tytuł wykonawczy konieczne jest przeprowadzenie egzekucji sądowej wskazane wyżej organy nie mają zdolności sądowej, co wyklucza możliwość stwierdzenia, że w egzekucji sądowej status wierzyciela ma np. właściwy organ podatkowy lub Prezes [...]. Nie wyklucza to jednak prowadzenia egzekucji sądowej należności stwierdzonych przez te organy na zasadach określonych w przepisach postępowania, z uwzględnieniem regulacji dotyczącej ich reprezentacji w postępowaniu sądowym. Dotyczy to odpowiednio postępowań sądowych dotyczących wpisu hipoteki przymusowej dotyczącej należności stwierdzonych w administracyjnych tytułach wykonawczych.

Agencja [...] jest podmiotem wyposażonym w osobowość prawną i zgodnie z art. 64 § 1 k.p.c. posiada zdolność sądową. Ten podmiot był wnioskodawcą i domagał się wpisania hipoteki na swoją rzecz, w oparciu o załączony do wniosku tytuł wykonawczy stwierdzający zobowiązanie na rzecz Prezesa [...], jako organu właściwego w postępowaniu administracyjnym. Kompetencja Prezesa [...] do ustalenia wysokości zobowiązania dłużnika z tytułu nienależnie pobranych płatności, stwierdzonych w administracyjnym tytule wykonawczym z dnia 22 lutego 2011 r. i oznaczenie go jako wierzyciela w tym tytule, nie sprzeciwia się możliwości uwzględnienia wniosku o wpis hipoteki na rzecz Agencji [...] z uwagi na odmienną regulację zdolności sądowej i procesowej w postępowaniu cywilnym.

Za takim stanowiskiem przemawia również uwzględnienie pełnej treści administracyjnego tytułu wykonawczego dołączonego do wniosku o wpis hipoteki. Tytuł wystawiony przeciwko H. C. i G. C. zawiera odwołanie do decyzji o ustaleniu wysokości zobowiązania z dnia 22 lutego 2011 r., jako podstawy wystawienia tego tytułu oraz wskazanie konta bankowego Agencji, na które powinno być wpłacone środki pieniężne przez dłużników. Te elementy tytułu wykonawczego wskazują, że zobowiązanie dłużników powstało niewątpliwie na rzecz Agencji, a nie jej prezesa, co przemawiało także za stwierdzeniem w postępowaniu wieczystoksięgowym, że wpisu hipoteki należało dokonać zgodnie z wnioskiem Agencji [...].

Z tych względów skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

Władysław Pawlak
[SOP]
[ms]

Agnieszka Piotrowska

Dariusz Zawistowski